VÄSTERTULL

- Stadens infart mot väster
- Platsen för Falköpings södra station
- Villa- och industribebyggelse från slutet av 1800-talet
- Institutionsbyggnader
- Jordbrukets industrialisering under efterkrigstiden

2016-05-31

Västertull

Platsen för Falköpings södra station. Villa och industribebyggelse från slutet av 1800-talet. Institutionsbyggnader. Spannmålssilo.

Teckenförklaring

- Aktuell stadsdel
- Stadsdelsgränser
- Kyrkligt kulturminne (4e kap. kulturmiljölagen)

Byggnadsinventering 2016

- Nationellt bevarandevärde
- Regionalt bevarandevärde
- Lokalt bevarandevärde
- Lågt bevarandevärde

Översikt - Falköping

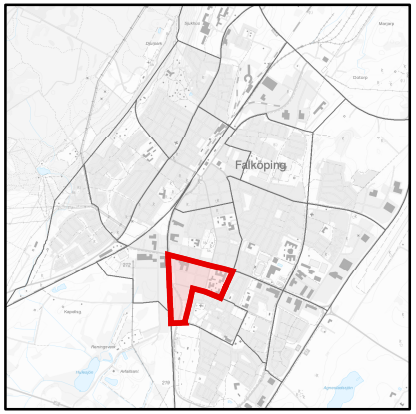

Skala 1:4 100
Datum: 2016-10-14
Utskriftsformat: A4
Skapad av: Tobias Dahmm, WSP

Bakgrundskarta:
Copyright Geodatasamverkan

UNITED BY OUR DIFFERENCE WSP

KULTURHISTORISKA SAMMANHANG

- Gamla stadens utkant och port mot väster. Storgatans förlängning i landsvägen västerut (Gamla Göteborgsvägen).
- Platsen för Falköpings södra station, på Södra stambanan, anlagd 1872. Från stationen drogs Trädgårdsgatan som en esplanadgata från stationen fram till korsningen av Järnvägsgatan (dagens S:t Olofsgatan).
- Tidig villabebyggelse och industrietableringar längs Trädgårdsgatan efter södra stationens tillkomst. Badhus.
- Institutionsområde. Stort länslasarett från 1896 och numera riven skola på tidigare ej ianspråktagen mark.
- Jordbrukets industrialisering under efterkrigstiden.

BESKRIVNING

Stadsdelen innehåller en mycket blandad bebyggelse som avspeglar läget på gränsen mellan den gamla stadskärnan, järnvägen i väster och stadens sammanväxning med Falköping-Ranten i norr. I området har industribebyggelse, agrar småstadsbebyggelse, institutioner och utsmyckade trävillor samsats senaste ca hundra åren. Tydligast är denna blandning i ändarna av Storgatan, Trädgårdsgatan och Frejagatan västerut. I östra delen av stadsdelen är den representativa karaktären tydligare kring lasarettet samt Parkgatan, S:t Olofsgatan och Dotorpsgatan in mot staden. Längs dessa gator har expansionen av staden norrut skett under 1900-talets första decennier.

Efter färdigställandet av Södra stambanan 1862 pågick en hätsk diskussion varför stadens centrum inte hade någon station medan Ranten hade det, speciellt eftersom linjen passerade direkt väster om Gamla staden. Den andra stationen, Falköping södra, blev verklighet år 1876. Efterföljande år hade Nya Trädgårdsgatan från centrum till södra stationen anlagts. Bebyggelsen längs denna gata speglar en utveckling som satte igång efter stationens invigning. De ståtliga trävillorna har ljus liggande fasspontpanel med vita lövsnickerier. Industribyggnaderna är långsträckta och placerade i liv med gatan: J.A. Forss Hattfabrik uppfördes 1894, Haglund & Söners rullgardinsfabrik uppfördes 1888.

I västra delen kring den böjda Bangatan är den industriella prägeln tydlig. En f.d. mekanisk verkstad manifesterar sig i form av en vit sågtaksbyggnad (Storgatan 50), ett gjuteri med tidstypisk industriarkitektur från 1917 samt Rosén & Söners siloanläggning på andra sidan Bangatan (Sjögatan).

VÄRDEFULLA KARAKTÄRSDRAG

- Äldre gårdsbebyggelse (*Lövingagården*) vid hörnet Storgatan/Parkgatan som betecknar övergången från 1800-talets planstruktur till den agrara småstadsbebyggelsen i stadens utkanter.
- J.A. Forss hattfabrik och Haglund & Söners rullgardinsfabrik med långa fasader som skapar en samlad miljö längs Trädgårdsgatan.

- Badhusinrättning vid gatans västra ände.
- F.d. Lasarettet, uppfört 1896. Luftig och ljus placering på den stora tomten mellan S:t Olofsgatan och Dotorpsgatan. Villabebyggelse från 1910-1920-talet längs dessa gator (villastadens expansion).
- Blandningen av industri, agrar bebyggelse och institutioner som kännetecknade den växande järnvägsknutpunkten Falköping under 1800-1900-talen.
- Jordbrukets industrialisering under efterkrigstiden: siloanläggningar.

FÖRHÅLLNINGSSÄTT

- Rest av agrar småstadsbebyggelse i anslutning till gamla landsvägen, vid korsningen Storgatan/Parkgatan, tas tillvara.
- 1800-talets rutnätsmönster bibehålls. Häckar, trädplanteringar, murar och staket som avgränsar tomterna samt esplanadernas gatubredd bibehålls.
- Järnvägen och Bangatans böjning inåt staden fungerar som en effektiv barriär mot Storgatans och Hwassgatans historiska förlängning i landsvägen västerut. Denna koppling bör återtas och överbyggas om staden växer västerut i framtiden.
- Institutionsbyggnaderna, badhuset, villabebyggelsen och lasarettet, underhålls avseende byggnadernas luftiga placering, materialval samt arkitektoniska detaljer.
- Förtätning med ny bebyggelse inom området underordnar sig den befintliga stadsstrukturens skalor och färgsättningar. Längs Dotorpsgatan, S:t Olofsgatan och Parkgatan är bebyggelsen i regel 1-2 våningar och mycket känslig för ny bebyggelse, särskilt i avvikande skala och färgsättningar. Generellt gäller att ljusa och mer dämpade kulörer, eller tegelfasader, är att föredra. Klara pastellfärger bryter mot miljöernas karaktär.

STÄLLNINGSTAGANDE

Värdeklass A, nationellt bevarandevärde: Bebyggelsen har generellt mycket höga bevarandevärden. Kvarters- och bebyggelsestruktur har en tydlig koppling till framväxten och sammanväxningen av Falköpings stad under 1800- och början av 1900-talet. Rest av den agrara småstaden vid Storgatan samt silobyggnader och Falköpings mejeri har höga bevarandevärden då de i en och samma miljöbild sammanfattar stadens varierade historia under 1800-1900-talen. Silobyggnaderna är dessutom symboliskt viktiga för Falbygden som levande odlingsbygd.

FÖRSLAG PÅ ÅTGÄRDER

- Trädgårdsgatan utgör en samlad miljö från slutet av 1800-talet, den kanske bäst bevarade från det äldre stationssamhället och bör uppmärksammas. På sikt kan skapande av en stadsmässig koppling västerut över Bangatan mot Falevi vara en lösning som förstärker och uppmärksammar kulturmiljövärdena längs bland annat Trädgårdsgatan och Storgatan.
- På båda sidor om Bangatan och järnvägen finns kulturhistoriskt intressant industribebyggelse som är en resurs för stadens utbyggnad i framtiden.
- Revidering av riksintressebeskrivningen avseende innerstaden bör diskuteras. Platsen för Falköpings södra station och bebyggelsen på Västertull kopplad till denna har ett värde för det riksintressanta sammanhanget.

Trädgårdsgatan. Villor i trä uppförda efter tillkomsten av Falköpings södra station 1876.

Badhuset vid Trädgårdsgatan, uppfört i slutet av 1800-talet. Idag bostadshus.

Kv Fabrikören. J.A. Forss hattfabrik. Ombyggt till flerbostadshus med lägenheter.

Kv Fabrikören. Haglund & söners rullgardinsfabrik, ombyggd till bostäder.

F.d. motorfabrik och mekanisk verkstad, Storgatan 50.

Stadsvillor längs Trädgårdsgatan uppförda efter att Falköpings södra station invigts.

Typiskt industriarkitektur från 1910-talet vid Sjögatan. Byggnaden har varit gjuteri och konfektyrindustri.

Vy mot bebyggelsen i Storgatans västra ände. Industribyggnad från 1900-talet och äldre gårdsbebyggelse (Lövingagården).

Länslasarettet, uppfört 1896.

Rosén & Söners siloanläggning, uppförd 1974, invid platsen för numera nerlagda Falköpings södra station.

Rapport

2016-05-31 Reviderad: 2016-07-04

Upprättad av: Adam Augustsson, WSP

Kartmaterial upprättat av: Tobias Dahmm, WSP